

Sygn. akt VIII Gz 165/17

POSTANOWIENIE

Dnia 9 października 2017 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie Wydział VIII Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Leon Miroszewski (sprawozdawca)

Sędziowie: SSO Anna Budzyńska

SSO Piotr Sałamaj

po rozpoznaniu w dniu 9 października 2017 roku w Szczecinie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa M. S.

przeciwko A. M.

o zapłatę

na skutek zażalenia powoda na postanowienie o kosztach procesu zawarte w punkcie II wyroku Sądu Rejonowego Szczecin–Centrum w Szczecinie z dnia 24 stycznia 2017 roku, sygnatura akt XI GC 67/16

I. zmienia zaskarżone postanowienie o kosztach procesu w ten sposób, że nie obciąża powoda kosztami procesu w stosunku do pozwanego;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 255,00 (dwieście pięćdziesiąt pięć) złotych tytułem kosztów postępowania zażaleniowego.

Anna Budzyńska Leon Miroszewski Piotr Sałamaj

UZASADNIENIE

Powód wniósł o zasądzenie od pozwanego kwoty 11.755,85 złotych z ustawowymi odsetkami od kwot: 10.322 złotych od dnia 17 lipca 2013 roku, 1.423,85 złotych od dnia 19 sierpnia 2014 roku oraz kosztami procesu. Referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym Szczecin-Centrum w Szczecinie wydała w dniu 21 maja 2015 roku nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, sygnatura akt XI GNc 3416/14, w którym zasądziła od pozwanego na rzecz powoda kwotę dochodzoną pozwem z żądanymi odsetkami oraz tytułem kosztów procesu kwotę 2.564 złotych.

Z dniem 30 czerwca 2015 roku stwierdzona została prawomocność tego nakazu, po przyjęciu skuteczności jego doręczenia pozwanemu na podstawie art. 139 § 1 k.p.c. oraz na wniosek powoda nadana została klauzula wykonalności. Na skutek skargi na postanowienie referendarza o nadaniu klauzuli wykonalności Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie postanowieniem z dnia 19 listopada 2015 roku zmienił zaskarżone postanowienie w ten sposób, że oddalił wniosek powoda o nadanie klauzuli wykonalności nakazowi zapłaty z dnia 21 maja 2015 roku. Uchylone zostało następnie zarządzenie o stwierdzeniu prawomocności wymienionego nakazu zapłaty.

W sprzeciwie od nakazu zapłaty z dnia 21 maja 2015 roku pozwany podniósł między innymi, że w postępowaniu egzekucyjnym prowadzonym na podstawie tego nakazu po nadaniu mu klauzuli wykonalności wyegzekwowana została kwota 18.354,29 złotych. Ponieważ pozwany stwierdził, że konieczne jest zwrot wyegzekwowanego świadczenia

z uwagi na jego nienależność z uwagi na utratę mocy nakazu zapłaty z dnia 21 maja 2015 roku roszczenie to zarejestrowano jako odrębną sprawę w Sądzie Rejonowym Szczecin-Centrum w Szczecinie. Na skutek sprzeciwu od nakazu zapłaty z dnia 21 maja 2015 roku sprawa prowadzona była pod sygnaturą XI GC 67/16.

W piśmie z dnia 16 czerwca 2016 roku pozwany sprecyzował, że wyegzekwowana od niego kwota na podstawie nakazu zapłaty z dnia 21 maja 2015 roku wynosi 14.256,13 złotych. Na rozprawie w dniu 24 stycznia 2017 roku pozwany stwierdził, że komornik zwrócił mu kwotę 4.098,28 złotych.

Wyrokiem z dnia 24 stycznia 2017 roku Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie w punkcie I. oddalił powództwo, a w punkcie II. zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 2.417 złotych tytułem kosztów procesu.

W uzasadnieniu tego wyroku, co do orzeczenia o kosztach, Sąd Rejonowy stwierdził, że rozstrzygnięcie to jest wyrazem odpowiedzialności stron za wynik sprawy, natomiast oddalenie powództwa uwzględniło zasadę, że podstawą rozstrzygnięcia jest stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy. Stwierdził, że nie do zaakceptowania byłaby sytuacja, w której sąd po wniesieniu sprzeciwu od nakazu zapłaty zasądzałby należność, gdy pozwany już dług spłacił. Na poparcie tego poglądu Sąd Rejonowy powołał orzeczenia Sądu Najwyższego w sprawach III CKN 936/98 i III CZP 119/13.

Zdaniem Sądu Rejonowego pozwany zapłacił na rzecz powoda w toku postępowania egzekucyjnego kwotę wyższą, niż należała się powodowi na skutek prowadzonego procesu. Powołał się na przepisy art. 815 k.p.c. w zw. z art. 464 k.c. co do skutku zapłaty komornikowi, jako tożsamemu ze skutkiem pokwitowania ze strony wierzyciela. To z kolei uzasadnia przyjęcie, że zobowiązanie pozwanego wygasło.

Niezależnie od powyższych wniosków Sąd Rejonowy zauważył, że słuszność co do zasady roszczenia powoda w chwili wniesienia pozwu, kwalifikowanego jako żądanie zwrotu bezpodstawnego wzbogacenia, nie oznacza, że było ono uzasadnione także co do wysokości. Według Sądu I instancji nie było podstaw do uwzględnienia kwoty 1.423,85 złotych, jako stanowiącej koszty procesu i bliżej nieokreślone odsetki w sprawie wytoczonej powodowi przez inny podmiot, bowiem w tym zakresie pozwany się nie wzbogacił, a trudno też mówić o jakimkolwiek jego obowiązku odszkodowawczym. Sąd Rejonowy stwierdził też, że powód nie wykazał w procesie, że zapłacił kwotę 4.674 złotych za wynajem samochodu na rzecz pozwanego, a więc swojego zubożenia w tym zakresie.

Powód złożył zażalenie na orzeczenie o kosztach procesu w wyroku z dnia 24 stycznia 2017 roku zaskarżając w całości. Zarzucił naruszenie art. 102 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. poprzez niewłaściwe ich zastosowanie, co skutkowało niezasadnym obciążeniem powoda kosztami procesu na rzecz pozwanego. Mając powyższe na uwadze wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez odstąpienie od obciążania powoda kosztami procesu w całości. Nadto wniósł o zasądzenie od pozwanego kosztów postępowania zażaleniowego.

W uzasadnieniu zakwestionował pogląd Sądu Rejonowego, że w przypadku wyegzekwowania w toku procesu przez komornika kwoty dochodzonej pozwem, winien on być cofnięty przez powoda. Zdaniem skarżącego w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2014 roku, III CZP 119/13 stwierdzono, że powyższe nie dotyczy sytuacji, w której pozwany nadal w toku procesu kwestionuje zasadność roszczenia powoda, co miało miejsce w niniejszej sprawie. Powód wyraził pogląd, że w takiej sytuacji powód miał prawo żądać rozstrzygnięcia powództwa wyrokiem sądowym zasądzającym świadczenie pieniężne od pozwanego z jednoczesnym zastrzeżeniem, że zostało ono wyegzekwowane. Powyższe uzasadniało przyjęcie, że zachodzi szczególny przypadek uzasadniający zastosowanie art. 102 k.p.c.

Pozwany nie wniósł odpowiedzi na zażalenie.

Sąd Okręgowy zważył co następuje.

W zażaleniu podniesiono twierdzenie o istnieniu podstawy do zastosowania art. 102 k.p.c., a jednocześnie zakwestionowano przyjęcie, że powód miał obowiązek cofnięcia pozwu wobec wyegzekwowania dochodzonej

należności. Przekonywano w uzasadnieniu zażalenia, że powód miał prawo podtrzymywać żądanie merytorycznego rozpoznania sprawy wyrokiem, albowiem pozwany kwestionował roszczenie do końca procesu.

Powyższe stanowisko zawiera pewną sprzeczność, którą jednak należy oceniać w kontekście poszukiwania desygnatu pojęcia szczególnie uzasadnionego wypadku w rozumieniu art. 102 k.p.c.. Żądanie zastosowania zasady słuszności na podstawie powołanego przepisu zwykle zakłada, że w świetle art. 98 § 1 k.p.c. strona przeciwna wygrała sprawę, a więc gdyby nie względy słuszności, które pozwalałyby na przyjęcie, że zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek w rozumieniu art. 102 k.p.c. po stronie przegrywającego, to koszty należałyby się stronie przeciwnej. Z kolei twierdzenie zawarte w uzasadnieniu zażalenia, w którym powód przekonuje, że nie miał obowiązku cofnięcia pozwu, natomiast wyrok powinien uwzględniać powództwo z zastrzeżeniem, że należność została wyegzekwowana, świadczy o przekonaniu powoda, że nie należy go uważać za przegrywającego proces. Trzeba jednak zauważyć, że powód nie zaskarżył orzeczenia co do istoty, nastąpiła więc już jego prawomocność.

Odnosząc się do powyższego należy stwierdzić, że powód ma rację podnosząc, że w sytuacji kwestionowania przez pozwanego roszczenia nie miał obowiązku cofnięcia pozwu, mimo uzyskania zaspokojenia w wyniku egzekucji na podstawie tytułu wykonawczego, który następnie utracił moc. W takiej sytuacji proces nie staje się bezprzedmiotowy, gdyż spór, przy kwestionowaniu roszczenia przez pozwanego pomimo dokonania zapłaty, pozostaje nierozstrzygnięty. Cofnięcie pozwu byłoby wręcz wyrazem rezygnacji z ubiegania się przez powoda o ochronę prawną. To z kolei prowadziłoby do obowiązku poniesienia przez niego kosztów procesu (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2017 roku, III CZP 118/16).

Powyższe nie ma już obecnie znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy co do istoty, bowiem orzeczenie w punkcie I wyroku z dnia 24 stycznia 2017 roku jest prawomocne, natomiast musi mieć znaczenie przy rozstrzygnięciu, kto, przy merytorycznej ocenie dochodzonego roszczenia, byłby uznany za wygrywającego sprawę, a przez to badaniu, czy gdyby uznać, że to powód ma rację w zakresie dochodzonego roszczenia, to zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek w rozumieniu art. 102 k.p.c. uzasadniający nieobciążanie powoda kosztami procesu.

W świetle przedstawionej w uzasadnieniu wyroku Sądu Rejonowego, w którym zapadło zaskarżone orzeczenie o kosztach, merytorycznej oceny roszczenia powoda, należałoby przyjąć, że powodowi została przyznana racja w szerszym zakresie przedmiotu sprawy co do istoty, niż pozwanemu, co z kolei uzasadniałoby, gdyby przyjąć zasadę wynikającą z art. 98 § 1 k.p.c., jego prawo do zwrotu części kosztów procesu, po ich stosunkowym rozdzieleniu na podstawie art. 100 k.p.c. Wobec prawomocności rozstrzygnięcia sprawy co do istoty, takie rozdzielenie nie może mieć miejsca.

Opisana sytuacja, mając także na uwadze, że powodowi nie można zarzucać bezczynności polegającej na niezaskarżeniu wyroku w zakresie orzeczenia co do istoty, skoro został już zaspokojony w zakresie dochodzonego roszczenia, pozwala jednak na przyjęcie, że wobec dopuszczalnego, a wręcz właściwego, podtrzymywania roszczenia, słusznego w przeważającej części, zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek, o którym mowa w art. 102 k.p.c., pozwalający na odstąpienie od obciążania powoda kosztami procesu.

Podstawę prawną zmiany zaskarżonego postanowienia stanowi art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c.

W ten sposób powód wygrał sprawę w postępowaniu zażaleniowym, toteż przy uwzględnieniu wskazanej wyżej zasady odpowiedzialności za wynik sprawy należą mu się od pozwanego koszty tego postępowania. Obejmują one opłatę od zażalenia oraz wynagrodzenie radcy prawnego zastępującego powoda, prowadzącego sprawę również w I instancji, ustalone na podstawie § 2 pkt 3 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Anna Budzyńska Leon Miroszewski Piotr Sałamaj